

Uitsluitend per e-mail: e [REDACTED]  
t.a.v. mevrouw mr. [REDACTED]

Den Haag, 10 september 2026

dossiernummer: 207319

uw kenmerk: n.v.t.

telefoonnummer: [REDACTED]

e-mail: [REDACTED]

**Betreft: beslissing op bezwaar**

Geachte mevrouw [REDACTED]

Bij e-mail van 20 oktober 2025 heeft u de algemene raad van de Nederlandse orde van advocaten (hierna: "algemene raad") verzocht uw afsluitende examen te laten onderzoeken op grond van artikel 2, vierde lid, van de Advocatenwet.

Bij e-mail van 27 oktober 2025 heeft u het besluit ontvangen waarin uw verzoek is afgewezen, omdat u op grond van artikel 2, vierde lid, van de Advocatenwet niet bevoegd bent om inschrijving als advocaat in Nederland te verzoeken. Met uw in het Verenigd Koninkrijk behaalde juridische master is niet voldaan aan de voorwaarde dat het afsluitend examen aan een universiteit is afgelegd in een andere lidstaat van de Europese Unie (hierna: "EU"), of in een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte (hierna: "EER") of in Zwitserland.

U heeft op 3 december 2025, aangevuld bij brief van 18 december 2025 met bijlage, bezwaar gemaakt tegen het besluit van 27 oktober 2025.

Per e-mail van 28 januari 2026 is u meegedeeld dat de beslistermijn is verdaagd. De beslistermijn liep na verdaging tot en met 12 maart 2026. U heeft per e-mail van 5 maart 2026 ingestemd met verder uitstel.

U heeft op 26 augustus 2026 gebruik gemaakt van de gelegenheid om tijdens een digitale hoorzitting uw bezwaren toe te lichten. U bent gehoord door mr. [REDACTED] en [REDACTED] L.B., beiden werkzaam bij de Nederlandse orde van advocaten (hierna: "NOvA")

U heeft desgevraagd op 26 augustus 2026 en 2 september 2026 nog enkele stukken nagestuurd.

Bezoekadres  
Prinses Beatrixlaan 5  
2596 AK Den Haag  
Tel. 070 - 335 35 35

Postadres  
Postbus 30851  
2500 GW Den Haag

## Uw bezwaren

1. Volgens u is sprake van schending van het zorgvuldigheids- en motiveringsbeginsel ex artikelen 3:2 en 7:12 van het Algemene wet bestuursrecht (hierna: "Awb").

2. Volgens u is sprake van strijd met het gelijkheidsbeginsel ex artikelen [8 en 14 van het Europees verdrag voor de rechten van de mens](#) (hierna: "EVRM"). De afwijzing, en de onderliggende wettelijke bepaling, leidt tot een ongerechtvaardigd onderscheid tussen masteropleidingen behaald in Nederland of andere EU-lidstaten, en masteropleidingen behaald aan universiteiten buiten de EU, ongeacht de kwaliteit of inhoud van die opleiding. Dit onderscheid raakt aan het recht op eerbiediging van privéleven, in samenhang met het discriminatieverbod. Door de weigering bent u genoodzaakt een aanvullende Nederlandse masteropleiding te volgen, hetgeen leidt tot studievertraging en onnodige, extra financiële lasten. Daarmee is sprake van een inmenging die niet proportioneel is en waarvoor een objectieve en redelijke rechtvaardiging ontbreekt. In dat kader merkt u het volgende op. De wet maakt ongerechtvaardigd onderscheid tussen masters. Er bestaat geen rechtvaardiging voor een absolute uitsluiting van masters behaald buiten de EU. In dat kader zijn de volgende punten relevant.

Allereerst bestaat geen grond om te veronderstellen dat alle masteropleidingen die buiten Nederland en de EU zijn behaald, van onvoldoende kwaliteit zouden zijn. Weliswaar wordt bij opleidingen aan Europese universiteiten, mede op basis van het beginsel van wederzijdse erkenning en het interne-marktrecht, aangenomen dat de kwaliteit in grote lijnen vergelijkbaar is met die van Nederlandse opleidingen, maar daaruit volgt niet dat dit voor opleidingen uit derde landen per definitie anders zou zijn. In geval geen sprake is van een diploma behaald binnen de EU, wordt verdere afweging inzake de kwaliteit van het aangeleverde diploma geweigerd. Dit is disproportioneel. Dat is met name het geval nu u over een masterdiploma in de rechten van de universiteit van Oxford, die een sterke academische reputatie heeft. Doordat de wetgever expliciet heeft voorzien in de erkenning van Europese opleidingen, is in de praktijk derhalve een ongerechtvaardigd onderscheid ontstaan ten opzichte van masteropleidingen die binnen en buiten de EU zijn behaald.

Ten tweede kan het volgende worden opgemerkt met betrekking tot het doel van deze bepaling, te weten de waarborging van de kwaliteit van de juridische beroepsuitoefening. Het convenant civiel effect stelt nauwelijks inhoudelijke eisen aan het masterdiploma, anders dan dat vakken zijn gevolgd op het terrein van het Nederlandse en/of Europese recht. Dit brengt mee dat ook Nederlandse LLM-opleidingen die hoofdzakelijk internationaal- of Europeesrechtelijk van aard zijn en daarbij iedere wezenlijke verbinding met de Nederlandse rechtsorde missen, in aanmerking kunnen komen voor het civiel effect en daarmee toegang verschaffen tot de beroepsopleiding. In dit verband verdient bovendien opmerking dat het convenant civiel effect niet expliciet voorschrijft dat de masteropleiding aan een Nederlandse of Europese universiteit moet zijn behaald, hetgeen de uitsluiting van de magister juris (hierna: "MJur") des te moeilijker te rechtvaardigen maakt in het licht van gelijke behandeling.

Ten derde beschikt u inmiddels over de meestertitel, deze is u door DUO toegekend. Aan deze toekenning op zichzelf zijn geen directe rechtsgevolgen verbonden, maar zij is indicatief voor de gelijkwaardigheid van uw masteropleiding. Gelet op het doel van de wet is het niet te volgen dat is afgezien van een inhoudelijke beoordeling van uw MJur, noch dat de wet in een dergelijk geval voorziet in een categorische uitsluiting van toetreding tot de advocatuur.

Tot slot getuigt de gehanteerde benadering van een disproportioneel en ongelijk karakter in het kader van het Verenigd Koninkrijk. Er gold tot en met 31 december 2020 een overgangsperiode waarin EU-regelgeving van toepassing bleef. Gedurende die periode was het met de MJur mogelijk toe te treden tot de beroepsopleiding. Hierdoor ontstaat een ongelijke situatie, in die zin dat personen met exact dezelfde masteropleiding destijds wel tot de advocatuur konden toetreden,

terwijl u die mogelijkheid thans wordt onthouden. Het enige relevante verschil is dat het Verenigd Koninkrijk inmiddels de EU heeft verlaten.

Tijdens de hoorzitting gaf u aan, dat u de examencommissie van uw universiteit tevergeefs heeft verzocht om een verklaring civiel effect voor uw master. U heeft inmiddels een master Law and Economics heeft behaald in Utrecht en heeft hiermee alsnog civiel effect. Ten bewijze hiervan heeft u een verklaring van 6 augustus 2026 van de examencommissie master rechtsgeleerdheid van de Universiteit Utrecht overgelegd. U geeft aan desondanks een financieel belang te hebben bij het voortzetten van de bezwaarprocedure, u heeft daartoe per e-mail van 2 september 2026 een kostenoverzicht overgelegd. Het betreft volgens u onnodige kosten ten gevolge van het betreden besluit en de vertraagde behandeling van uw bezwaarschrift.

### Toetsingskader

Op grond van [artikel 2, vierde lid, van de Advocatenwet](#) is (eveneens) bevoegd inschrijving te verzoeken degene die in een andere lidstaat van de EU, of in een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte of in Zwitserland met goed gevolg het afsluitend examen van een opleiding op het gebied van het recht aan een universiteit of daaraan gelijkwaardige opleiding heeft afgelegd. In dat geval onderzoekt de algemene raad in hoeverre het afsluitend examen en de in deze andere lidstaat door de verzoeker verworven beroepservaring gelijkwaardig zijn aan de ingevolge het tweede lid gestelde beroepsvereisten.

### Overwegingen

#### *De gevolgen van 'Brexit'*

Het Verenigd Koninkrijk heeft op 31 januari 2020 de EU verlaten (hierna: "Brexit") en is thans geen lidstaat meer. De juridische basis van de Brexit is vastgelegd in het Akkoord van 12 november 2019, inzake de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland uit de EU en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie ([2019/C 384 I/01](#)) (hierna: "het Akkoord").

Het Akkoord voorziet in een overgangsperiode die op de datum van inwerkingtreding van dit akkoord begint en die eindigt op 31 december 2020 (artikel 126).

De drie artikelen van Hoofdstuk 3 van Titel II, van het Akkoord voorzien wat betreft erkenning van beroepskwalificaties in twee overgangssituaties:

- Artikel 27 van het Akkoord heeft samengevat betrekking op de situatie waarin de erkenning van de beroepskwalificaties al vóór het einde van de overgangsperiode (31 december 2020) heeft plaatsgevonden.
- Artikel 28 van het Akkoord ziet op de situatie waarin de aanvraag voor erkenning vóór het einde van de overgangsperiode (31 december 2020) is ingediend.
- Artikel 29 van het Akkoord ziet op de administratieve verwerking van aanvragen, bedoeld in artikel 28.

Uit uw aanvraag blijkt dat u op 23 juli 2025 uw MJur heeft behaald aan de University of Oxford in het Verenigd Koninkrijk. Geconstateerd wordt dat in casu sprake is van een na 31 december 2020 behaalde beroepskwalificatie. De algemene raad overweegt echter dat op grond van artikel 28 van het Akkoord het moment van aanvraag van de erkenning van beroepskwalificaties bepalend is en dat ter zake de aanvraag van de erkenning na 31 december 2020 heeft plaatsgevonden. In uw geval is op 20 oktober 2025 een aanvraag om erkenning ingediend, hetgeen geen situatie betreft

waarvoor het Akkoord een overgangperiode heeft geregeld. De algemene raad is bij zijn bestreden besluit er dan ook van uitgegaan dat het tijdstip van indiening van verzoek om inschrijving ex artikel 2, vierde lid van de Advocatenwet bepalend is en dat ten tijde deze aanvraag het Verenigd Koninkrijk geen lidstaat van de EU (of de EER) was. Gelet hierop heeft de algemene raad uw verzoek om inschrijving ex artikel 2, vierde lid, van de Advocatenwet moeten afwijzen.

*Het bestreden besluit is gebaseerd op een codificatie van 'Morgenbesser'*

De algemene raad maakt uit de wetsgeschiedenis van de Advocatenwet op dat het arrest 'Morgenbesser' van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: "HvJEU") van 13 november 2003 (ECLI:EU:C:2003:612) in de Advocatenwet is gecodificeerd. Artikel 2, vierde lid, van de Advocatenwet, zoals dit thans luidt, is sinds 1 januari 2012 in werking. Uit de [memorie van toelichting](#) (Kamerstukken II, 2009-2010, 31 382, nr. 3, blz. 17 en 18) is dit nieuwe vierde lid als volgt toegelicht:

"Als gevolg van deze eis is het op grond van het huidige artikel 2, eerste lid, van de Advocatenwet op dit moment niet mogelijk om te verzoeken om inschrijving indien men alleen beschikt over een in een andere lidstaat behaald universitaire diploma op het gebied van het recht. Uit het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen van 13 november 2003 (zaak C-313/01; Morgenbesser) volgt echter dat het gemeenschapsrecht eraan in de weg staat dat de autoriteiten van een lidstaat de inschrijving in het register van personen die stage volgen die vereist is om tot de advocatenbalie te worden toegelaten, weigeren aan de houder van een in een andere lidstaat behaald rechtendiploma op de enkele grond dat het rechtendiploma niet door een universiteit van de eerste lidstaat is afgegeven, bekrachtigd of als gelijkwaardig erkend. Bij de beoordeling moet rekening worden gehouden met het geheel van de academische en beroepsopleiding waarop de verzoeker om inschrijving zich kan beroepen. De Advocatenwet moet dus ook nog voorzien in de mogelijkheid van een verzoek om inschrijving door personen die in een andere lidstaat een rechtendiploma hebben behaald. Het nieuwe vierde lid van artikel 2 voorziet hierin.

Uit het arrest Morgenbesser en de in dat arrest genoemde andere jurisprudentie van het Hof volgt dat het aan de bevoegde autoriteiten is om na te gaan of en in welke mate de kennis die uit het in een andere lidstaat afgegeven diploma blijkt en of de in deze andere lidstaat verworven bekwaamheden of beroepservaring, alsmede de ervaring die werd opgedaan in de lidstaat waar de aanvrager zich wenst in te schrijven, moet worden geacht – zij het ten dele – te voldoen aan de voorwaarden die voor de toegang tot de betrokken activiteit gelden. De onderzoeksprocedure moet de autoriteiten van de ontvangende lidstaat in staat stellen zich er objectief van te overtuigen dat de houder van het buitenlandse diploma over kennis en bekwaamheden beschikt die, zo niet identiek, dan toch ten minste gelijkwaardig zijn aan die welke uit het binnenlandse diploma blijken. Wanneer uit dit vergelijkend onderzoek volgt dat de uit de buitenlandse diploma's en beroepservaring blijkende kennis en bekwaamheden overeenkomen met de nationaal gestelde eisen in het land van aanvraag, moet de lidstaat erkennen dat aan de nationaal gestelde voorwaarden wordt voldaan. Wanneer blijkt dat deze kennis en bekwaamheden slechts gedeeltelijk overeenkomen, mag de ontvangende lidstaat het bewijs verlangen dat de aanvrager de ontbrekende kennis en bekwaamheden heeft verworven. Hieruit volgt dat de nationale bevoegde autoriteiten (in Nederland is dit de raad van toezicht) gehouden is te onderzoeken in hoeverre de in een andere lidstaat verworven diploma's, kennis en ervaring overeenkomen met de nationale eisen en, bij gebleken afwijkingen, bewijs van bekwaamheid mag vorderen van de aanvrager. Ook hierin is voorzien in het voorgestelde nieuwe vierde lid."

*Het bestreden besluit is niet in strijd met Nederlandse en Europese rechtsbeginselen*

Voor zover u een beroep beoogde te doen op het zorgvuldigheids- en motiveringsbeginsel (artikelen 3:2 en 7:12 Awb), het gelijkheidsbeginsel, de eerbiediging van het privéleven en het discriminatieverbod (artikelen 8 en 14 EVRM), wordt aldus overwogen. Zoals hiervoor uiteengezet is artikel 2, vierde lid, van de Advocatenwet een codificatie van hetgeen door het HvJEU, de hoogste rechterlijke instantie van de EU, is gewezen. Niet valt in te zien waarom de juiste toepassing van hetgeen in het vierde lid is bepaald niet in overeenstemming zou zijn met de door u aangehaalde rechtsbeginselen.

Het voorgaande leidt tot de gevolgtrekking dat aan het feit dat u uw master behaalde aan een universiteit met een excellente reputatie geen doorslaggevende betekenis toegekend kan worden en dat dit geen situatie van ongelijke behandeling oplevert. Dit wordt niet anders in het licht van het doel waarvoor artikel 2, vierde lid, Advocatenwet in het leven is geroepen. Uit de memorie van toelichting bij de Advocatenwet blijkt immers dat het doel van artikel 2, vierde lid, Advocatenwet niet alleen is om de kwaliteit van de juridische beroepsuitoefening te handhaven. Uit de memorie van toelichting blijkt echter ook dat het vierde lid van artikel 2 van de Advocatenwet door de wetgever in het leven is geroepen om de op grond van Morgenbesser geschapen rechten van EU-burgers te kunnen implementeren. Hierdoor kunnen uitsluitend personen die in een andere EU-lidstaat (of in een EER-land of in Zwitserland) een rechtendiploma hebben behaald om inschrijving verzoeken.

Aan het feit dat DUO u toestemming verleende op de meestertitel te mogen voeren komt in dit verband geen betekenis toe.

De reële mogelijkheid dat masterdiploma's van excellente universiteiten zoals Oxford onder de werking van het overgangsrecht van Akkoord in het verleden hebben kunnen leiden tot succesvolle aanvragen op grond van artikel 2, vierde lid, van de Advocatenwet maakt niet dat er in uw situatie sprake is van ongelijke behandeling. Zoals hiervoor al is uiteengezet was het overgangsrecht van het Akkoord op het moment dat u uw aanvraag deed al bijna vijf jaar uitgewerkt.

De algemene raad kan zich voorstellen dat het opnieuw volgen van een volledige master rechtsgeleerdheid voor u ongewenste financiële consequenties heeft. Dit zijn evenwel gevolgen die inherent zijn aan het feit dat u op grond van artikel 2, vierde lid, van de Advocatenwet niet bevoegd was om inschrijving als advocaat in Nederland te verzoeken. De algemene raad kan zich eveneens indenken dat het voor de tweede keer moeten studeren voor een master en uw terugkeer naar Nederland en het daarvoor moeten uitstellen van uw plannen voor een professionele loopbaan gepaard gaat met een belangrijke mate van druk. De algemene raad ziet in uw uitleg echter geen grond waarom het moeten volgen van een volledige Nederlandse master geleet op deze omstandigheden voor u tot een onevenredigheid zou leiden of grond voor een door de bestuursrechter op grond van [artikel 8:88 Awb](#) aan u toe te wijzen schadevergoeding, mocht u daartoe een verzoek doen.

#### *Verval van procesbelang*

Procesbelang is het belang dat een appellant heeft bij de uitkomst van een procedure. Dit betekent dat het doel dat de appellant voor ogen staat met het rechtsmiddel kan worden bereikt en voor de appellant van feitelijke betekenis is. Degene die opkomt tegen een besluit heeft belang bij een beoordeling van diens rechtsmiddel, tenzij vast komt te staan dat ieder belang bij de procedure ontbreekt of is vervallen. Als er geen procesbelang meer bestaat, is het rechtsmiddel niet-ontvankelijk. De vraag of er procesbelang is, wordt beantwoord naar de stand van zaken op het moment van de uitspraak. Als een rechtzoekende stelt schade te hebben geleden, kan belang bestaan bij een inhoudelijke beoordeling van het (hoger) beroep. Voor het aannemen van procesbelang moet tot op zekere hoogte aannemelijk zijn dat schade is geleden als gevolg van het besluit (zie Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: "ABRvS"), 15 april 2026, [ECLI:NL:RVS: 2026:2081](#)).

Eerst tijdens de hoorzitting van 26 augustus 2026 en toegelicht per e-mail van 2 september 2026 heeft u meegedeeld dat u inmiddels op 31 juli 2026 uw Nederlandse master rechtsgeleerdheid cum laude heeft behaald, maar om u moverende redenen nog niet om toelating bij de beroepsopleiding advocaten heeft verzocht. De algemene raad overweegt dat u na het behalen van de master rechtsgeleerdheid geen beoordeling van uw bezwaarschrift gericht tegen het afwijzen van uw verzoek om inschrijving op grond van artikel 2, vierde lid, van de Advocatenwet meer nodig heeft. Indien u met goed gevolg een afsluitend examen van een opleiding in het wetenschappelijk onderwijs op het gebied van het recht door een universiteit heeft afgelegd bent u op grond van artikel 2, aanhef en eerste lid, onderdeel a, van de Advocatenwet immers rechtstreeks bevoegd om te verzoeken om inschrijving als advocaat. Dit maakt dat thans uw procesbelang is vervallen. U heeft geen actueel en reëel belang meer bij een inhoudelijke beoordeling van uw bezwaarschrift (vgl. ABRvS 14 april 2024, [ECLI:NL:RVS:2024:1610](#) en ABRvS 14 januari 2026 [ECLI:NL:RVS:2026:217](#)).

In het vorenstaande is uitvoerig overwogen dat uw bezwaren niet kunnen leiden tot een ander standpunt dan in het bestreden besluit is ingenomen, nu van de algemene raad niet verlangd kan worden af te wijken van het geldende recht, ook niet door een beroep te doen op de algemene rechtsbeginselen. De algemene raad acht het niet aannemelijk dat de onderwijskosten die u heeft gemaakt als rechtstreekse schade als gevolg van het bestreden besluit zijn aan te merken. Dat u schade heeft geleden ten gevolge van het overschrijden van de beslistermijn is op grond van het bovenstaande oordeel ook niet aannemelijk. U heeft er immers enerzijds voor gekozen de uitkomst van de onderhavige bezwaarprocedure niet af te wachten en anderzijds heeft u met uitstel in deze procedure ingestemd.

### Conclusie

Uit hetgeen hiervoor is overwogen volgt dat uw procesbelang is komen te vervallen. Gelet op de jurisprudentie van de ABRvS komt de algemene raad dan ook tot het oordeel dat uw bezwaarschrift niet-ontvankelijk is.

### Beslissing

Het bezwaar is niet-ontvankelijk.

De algemene raad van de Nederlandse orde van advocaten,  
namens deze,

mw. M.  
algemeen secretaris a.i.

*Tegen deze beslissing kunnen belanghebbenden binnen zes weken na bekendmaking van deze beslissing beroep instellen bij de afdeling bestuursrecht van de rechtbank binnen het rechtsgebied waar zij wonen overeenkomstig de bepalingen van hoofdstuk 8 van de Algemene wet bestuursrecht.*